

Telegraful Român

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

CALENDAR DE INIMĂ

Constantin Brâncoveanu în istoria, în cultura și în inimile românilor (I)

Cu gândul și cu toată ființa întoarsă peste timp în acel an de tristă amintire 1714, am fost prezenți în ziua praznicului Sântămăriei, acolo, la Constantinopol, martori îngroziți la una din cele mai odioase crime din câte a cunoscut istoria noastră:uciderea Brâncoveanului și a celor patru coconi ai săi. Mazilit la uneltirea unor rude și „prieteni”, luase drumul Constantinopolului, la porunca porții, împreună cu toată familia, cu Doamna Maria, cu fiii, fiicele și ginerii, încrezător în dreptatea lui și chiar cu încredințarea că se va reîntoarce pe tron. Mai trecuse o dată prin încercarea aceasta, în 1702, și atunci invinsese dreptatea și adevărul. Așa credeau și boierii, sfetnicii lui, că tot adevărul și dreptatea vor birui și de data aceasta.

După ce i-a pus pe umeri mătasea neagră a maziilei, și după ce i-a citit Hatışeriful, în prezența Mitropolitului și a boierilor, Capugi-başa Mustafa-Aga, Hambar-Emini, — și el un vechi prieten biruit de viclenie! — i-a întrebat pe boieri pe cine vor să aleagă domn în loc: — „E bun cel vechi”, au răspuns boierii, anunțând că îl vor însoți la Înalta Poartă ca să-l aperse. Așa au și făcut, dar pîrîtorii din țară și Gin-Ali-Paşa, cumnatul sultanului și omul puterii, — „un nebun sangvinar” zice Nicolae Iorga — au fost mai tari. La 15 august 1714 au fost decapitați mai întâi cei patru coconi: Constantin, Ștefan, Rădu și Matei, apoi Voievodul însuși.

Fără să vrea și fără să știe ce fac, precum se întâmplase odinioară și cu călăii lui Iisus, turcii botează istoria și destinul poporului român, cu sânge de martiri menit să renască și să regenereze sufletul și puterea lui, tocmai atunci cînd ei credeau, că le ucid. Căci legenda Brâncoveanului s-a născut pe loc. Îngenuncherea s-a prefăcut în îndrjire, durerea în jurămînt, nedreptatea în testament. Ele s-au transmis din om în om, s-au povestit copiilor din fașă, în vers și în cîntec de jale și de revoltă spre veșnică neuitare. Balada Brâncoveanului — „Brâncoveanu Constantin, boier vechi și domn creștin” — a fost parolă de recunoaștere a celor crescuți în aceeași suferință, a celor uniți în același dor de libertate, de eliberare. Balada Brâncoveanului a fost slujbă de dimineață și de seară pe altarul Patriei, a fost rugăciune și sfînt legămînt.

Să ne aducem aminte: cine n-a lăsat să-i cadă lacrima inimii pe obraz, cu gînd de dreaptă răzbunare, cînd a auzit pentru întâia oară Balada Brâncoveanului, soarta Brâncoveanului? Toți ne-am simțit una cu el. Iataganul călăului a lovit și în grumazul nostru. Toți am fost atunci Brâncoveanu. Toți sîntem, de atunci încoco Brâncoveanu. Unul, el, doar unul a putut fi omorît la Constantinopol. Ceilalți, milioane, am rămas.

Potrivit tradiției otomane, atît Brâncoveanu cît și coconii, și-ar fi putut salva viațele, dacă ar fi trecut la legea turcească, lepădîndu-se de credința ortodoxă. Unul din coconi, se zice, Ștefan, cînd a văzut securăa călăului, ar fi avut o firească ezitare, dar Voievodul l-a îmbărbătat și demnitatea a învins slăbiciunea tînarului care încă nu-și trăise viața, dar știa din ea atît cît să nu-și lase conștiința îngenunchiată.

Așa și-au încheiat toți cinci destinele pămîntesti, trecînd dincolo, dar rămîniînd pentru eternitate în istoria simțirii românești, pe peretele inimilor noastre pe care ne păstrăm eroii și sfînții. Calendarul ortodox, supus unor aspre rigori și multor formalități, în așteptarea și a „plinirii vremii”, nu i-a trecut încă pe cei cinci în rîndul sfinților, dar ziua aceea va veni. În calendarul poporului nostru dreptcredincios ei au intrat demult, din chiar ziua morții lor martirice. Balada Brâncoveanului e ca un *Imn acatist* anticipat de popor întru așteptarea troparelor care vor premia statornicia lor în credința strămoșească, în „legea” țării, în comuniunea cu cei ce au trăit și vor trăi în veci pe acest pămînt.

Constantin Brâncoveanu, deși altfel om mîndru și semeț, acceptase domnia cu smerenie și cu conștiința că împlinește voia Țării, răspunzînd chemării la care nimeni altul, atunci, n-ar fi putut răspunde mai bine. A fost ales. După măsura vremii, democratic. Nu venea prin dreptul de moștenire, deși se trăgea din Matei Basarab. După ce toți cei cu drept de alegători, în frunte cu învățatul vlădică Teodosie, — de față fiind și Patriarhul Țarigradului Dionisie Senaglanul zis și Muselimul, rudă a Cantacuzinilor, — au rostit numele său, el li s-a adresat zicînd: „Dumneavoastră bine știți că eu am fost la casa mea ca un Domn, trăit-am cum am vrut, nimica lipsindu-mi, și Domnia aceasta eu nu o pohtesc, ca

să-mi îmulțesc grijile și nevoile, ci dumneavoastră m-ați pohtit și fără voia mea m-ați pus Domn în vreme ca acestea turburate, înconjurate de oști și de vrăjmași.” Și i-a mai întrebat odată: „Ci dar acum trebuiește cu voia tuturor.” Toți au răspuns: „Toți voim, toți pohtim!”

Parcă presimțind ce urma să i se întîmple, dar mai cu seamă cunoscînd el bine nestatornicia vremurilor și a oamenilor și mai ales cunoscînd obiceiurile turcilor, la care fără să-i numească se gîndea, le-a cerut boierilor un jurămînt de credință: „Dacă pohtii toți, mi-e voia și mie. Să-mi dați un jurămînt înaintea lui Hristos, precum că veți fi cu dreptate, și, de ar veni vreă primejdie Domniei mele de spre vreă parte, să stați cu mine toți.” Au jurat toți, citînd un jurămînt dinainte pregătît. Cîți l-au ținut? Unii da, alții ba. Căci în 1714, după o slabă încercare de împotrîvire la maziire, l-au acceptat totuși pe Ștefan Cantacuzino ca Domn, fiul vestitului Stolnic Constantin Cantacuzino, amîndoi dovedindu-se acum a fi fost în partida uneltitorilor. Își primeau plata! Credeau ei! Căci adevărata plată o vor primi peste numai doi ani: vor avea și ei soarta Brâncoveanului.

Unul din motivele pentru care Brâncoveanu acceptase Domnia, și de fapt singurul pe care îl mărturisește el însuși, a fost acela de a împiedeca „să nu vie niscai străini Domni asupra țării și a săracilor, să-i necăjească fără de milă și să pustiască țara”. Cu același gînd va primi și numirea noului Domn, după maziirea sa, aflîndu-se el încă în București, înainte de a urca în rădvanul morții, spre Constantinopol, cale de trei săptămîni. Cînd i s-a prezentat Ștefan Cantacuzino, cu capul descoperit, pe atît de umilit pentru moment pe cît fusese de hain în ascuns, și pe cît va fi și după aceea, Brâncoveanu i-a spus doar atît: „E mai bine că Domnia ți-a fost dată dumnilate decît altuia, unui străin.”

O teamă secretă îl rodea din tînerete pe acest mare iubitor de țară: teama că într-o zi turcii vor impune la Domnie străini. Ceea ce de fapt nu se mai putu evita după Ștefan Cantacuzino, cînd se instală fanarioții pentru mai bine de o sută de ani, pînă la răscoala Vladimirescului.

Cînd a fost tăiat, la 15 august 1714, Brâncoveanu încheia aproape 26 de ani de domnie, și împlînea 60 de ani. În fiecare an, la această dată, i se face pomnire mare la mănăstirea lui de la Sîmbăta de Sus, zi de hram, Adormirea Maicii Domnului, Sfînta Maria Mare, cum îi zice poporul. Tot în acea zi se face pomnire acolo și altei Marii, Doamna Brâncoveanului, cea peste care destinul și-a revărsat toată cupa lui de nenorociri, făcînd-o să asiste, fără grai și fără putere, la decapitarea tuturor celor ce ar mai fi putut naște Brâncoveni, toți bărbații din viața Domnitorului. Aceasta fusese hotărîrea turcilor, născută din frica de răzbunare a celor ce ar mai rămăne. Doamna a mai trăit încă atîta, cît să poată îngropa rămășițele pămîntesti ale marelui Voievod, furate mării în care fuseseră aruncate pe rînd, trupul mai întii, capul după ce fusese ținut de poarta Seraiului împreună cu ale beizadelelor, ca ale unor făcători de rele.

Doamna Maria a îngropat rămășițele domnitorului mai întii în mănăstirea de pe insula Halki din Marea de Marmara apoi, după șase ani, le-a adus în secret în biserica Sfîntului Gheorghe din București, de el ctitorită, așezîndu-le sub o lespede fără inscripție. Doar candela de argint de deasupra dezvăluie taina mormîntului, însemnînd și data reînhumării: Anul 7228 (1720), iulie în 12 zile.

Nicolae Iorga încheie cartea sa despre viața și domnia Brâncoveanului cu cuvînte bine alese, ca un înscris de epitafor mormîntului celui ce n-a avut parte de un epitaf legiuit: „Astfel peri acela care, prin legăturile sale culturale cu Ardealul și comitatele exterioare, va și cu Banatul, prin înrîurirea statornică pe care bogăția și autoritatea lui o exercită în Moldova și chiar prin multele lui legături de aiaceti cu fruntașii negustori macedoneni, reprezenta, din București, în pașnica și traînica formă a culturii, unitatea indisolubilă a organismului național românesc.”

Despre acestea însă se cade a mai adăuga încă multe alte lucruri, spre slava Brâncoveanului și spre mai marea limpezire a chipului său, a rolului și a înfăptuirilor lui în istoria și în cultura românească.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

„Crucii Tale ne închinăm Hristoase...”

Întrebări și răspunsuri privitoare la temeiul cinstirii sfintei cruci

I. Scrie oare Biblia despre sine că ea poate fi stricată prin răstălmăcire (rău tălmăcire) și prin rău-aplicare? Da sau ba? Evident că da! Să vedem dovezile:

a) „Căci noi nu stricăm cuvîntul lui Dumnezeu, cum fac cei mai mulți, ci vorbim cu inimă curată, din partea lui Dumnezeu, înaintea lui Dumnezeu, în Hristos” (II Cor. 2, 17. La fel și II Cor. 4, 2).

b) „În epistolele lui Pavel sînt unele lucruri grele de înțeles pe care cei neștiutori și nestatornici le răstălmăcesc ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor” (II Petru 3, 16).

c) Ispitit fiind din partea Ispititorului, cu Biblia rău-aplicată — Iisus se apără cu Scriptura bine-aplicată spunînd: „De asemenea este scris: Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău” (Matei 4, 7; Luca 4, 12).

Dacă Iisus s-ar fi răzimat pe Scriptura rău-tălmăcită de Satana, ar fi fost biruit de el, ar fi păcătuit. Dar omul Hristos a respins ispita cu această judecată: în cazul meu, în problema mea de aici și de acum nu se potrivește citatul tău din Psaltire, ci al meu din Deuteronom 6, 16.

II. A doua întrebare:

Folosește oare și astăzi „Ispititorul” (Matei 4, 3) metoda de amăgire folosită față de Hristos-Mintuitorul odinioară? Da sau ba? Evident că da! Să vedem dovezile: „Căci Satana însuși se preface într-un înger al luminii” (II Cor. 11, 14) Se preface pe dinafară, lucrează prefăcătorie. El nu se transformă, nu se schimbă prin cîință, ci doar se maschează, se deghizează în chip de înger bun,

care, oamenilor celor lesne crezători, le dă iluzia că s-au luminat prin cunoașterea Bibliei și sînt pe calea mîntuirii. O, cită zizanie și vrajbă, cite certuri și omoruri n-a pus la cale „Amăgitorul lumii întregi” (Apoc. 12, 9) în decursul veacurilor, în sinul creștinătății, pe temeiul Bibliei rău-tălmăcită.

III. A treia întrebare:

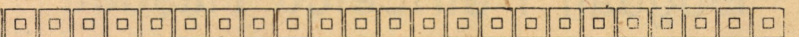
Biblia vădește în scrisul ei două lemne faimoase: unul din Eden cu care a biruit șarpele cel vechi (Apoc. 20, 2) și altul de pe Golgota, cu care a biruit Mîntuitorul. Este oare firesc și normal ca omul, alături de Izbăvitorul lumii, să iubească unealta, arma, de care s-a folosit ca să biruiască cu mare răsunset și — de altă parte — Satana să urască crucea cu care a fost înfrînt, i-a fost zdrobit capul (Fac. 3, 15)? Da sau ba? Evident că da! Să trecem la doze:

a) Scrie în Biblie la Matei 24, 30 că la judecata de pe urmă cînd va veni Fiul omului pe norii cerului, cu putere și cu o mare slavă, se va arăta pe cer semnul Fiului omului. Fiul omului nu poate fi altul decît Hristos-Iisus cel înviat. Semnul Lui nu poate fi altul decît sfînta cruce, arma cu care a biruit și cu care Pavel nu se sfieste să se laude de altea ori (Gal. 6, 14). Atunci, la a doua venire, crucea va fi alături de Iisus Biruitorul. Dacă atunci va fi în mare onoare, azi nu trebuie să o cinstim? Sigur că da!

† TEOFIL

Arhiepiscopul Clujului

(Continuare în pag. a 2-a)

Pîine pentru suflet

Semănători, seceriș, secerători

S-a lătit vestea în țară că munca de pe ogoare a harnicului nostru popor a fost binecuvîntată de Dumnezeu cu rod bogat.

Secerișul s-a încheiat. Acolo unde s-a lucrat cu pricepere și rîvnă și mai ales cu dragoste de ogor — căci nu trebuie uitat că și pămîntul are nevoie de iubire, nu numai omul; recolta a fost mare, a fost bogată. Boabele de grîu, din care se face „pîinea cea de toate zilele” s-au strîns și s-au adunat în hambare. Nădejdea de astă toamnă cînd ele s-au semănat, s-a transformat acum în bucurie și recunoștință, în inima tuturor celor ce s-au aplecat cu dragoste spre lucrul cîmpului, în inima tuturor fiilor poporului.

Consemnînd cu bucurie acest eveniment de vîrf în rubrica noastră „Pîine pentru suflet”, invităm pe cititor să trecem la ogorul sufletesc, așa cum ne-a învățat Hristos și să vedem care sînt implicațiile și învățămintele duhovnicești ce se cuvîin să le tragem în vremea secerișului.

Este cunoscut faptul că Mîntuitorul nostru s-a folosit adeseori în pilde de lucrurile din natură ca să învețe pe ascultători tainele împărăției lui Dumnezeu. De multe ori Fiul lui Dumnezeu întrupat a privit spre muniți și lanurile întise ale Țării Sfînte și le-a chemat într-ajutor cu minunata lor

frumusețe, rînduială și ordine ca să învețe pe cei ce îl ascultau.

Privirea și contemplarea naturii ne aduce la cunoștința valorii timpului și locului în care trăim, ne descoperă prezența lui Dumnezeu în lume și ne ajută să înțelegem că timpul și spațiul în care trăim au rostul de a ne ajuta pe drumul desăvîrșirii, am putea spune, că au un „caracter sacru”. Fiecare dintre lucrurile sau faptele din jurul nostru sînt ca niște ferestre spre eternitate.

„Cu cît sîntem mai sensibili la lumea lui Dumnezeu din jurul nostru — spune un teolog din zilele noastre, cu atît sîntem mai conștienți de lumea lui Dumnezeu din lăuntru nostru.” Aflîndu-ne în mijlocul naturii avem prilejul să vedem locul nostru înaintea lui Dumnezeu și în fața marelui univers. Înțelegem că Dumnezeu ne-a creat ca să fim „stăpîni ai firii dar în același timp și „slujitori” ai ei.

Valoarea și misiunea aceasta o înțelegem dîndu-ne seama că deși sîntem mici și neînsemnați cu puterea fizică și materială, sîntem totuși, putem să fim, mari ca persoană creatoare de valori.

Aflîndu-ne în zi de vară în mijlocul naturii, încărcată de roade,

Părintele VASILE

(Continuare în pag. a 4-a)

Comemorări

IOSIF VULCAN — 75 de ani de la moarte

— Un mare îndrumător și pasionat animator —

La 8 septembrie a.c. se implinesc 75 de ani de la stingerea din viață a lui Iosif Vulcan, unul din cei mai de seamă scriitori și publiciști ardeleni ai vremii, la vârsta de 66 de ani. S-a născut în satul Holod, lângă Beiuș — județul Bihor — la 1841 și a decedat în 1907. După ce a terminat studiile liceale, a urmat facultatea de drept, la Budapesta. Acolo a editat mai întâi revista „Familia” (1865—1880) și apoi a transferat-o la Oradea (1880—1906), unde și-a făcut debutul, Mihai Eminescu.

De la apariția revistei „Familia” s-a bucurat de colaborarea unei întregi pleiade de scriitori din toată Țara Românească, ca: Vasile Alecsandri, G. Barițiu, Al. Papiu Ilarian, Andrei Bărseanu, D. Bolintineanu, Timotei Cipariu, Aron și Nicolae Densușianu, B. P. Hașdeu, Al. Vlahuță, B. Delavrancea, Duiliu Zamfirescu, G. Coșbuc, Miron Pompiliu — prietenul apropiat al lui Eminescu, V. A. Ureche, Tocilescu, apoi cei de la Astra culturală și de la Fondul de teatru I. I. Lapedatu, V. Onișiu etc.

Ca un adevărat îndrumător și pasionat animator a pus bazele unui program pentru crearea unității noastre culturale.

Iosif Vulcan a scris nu numai

proză ci și versuri. Despre poezia lui s-a exprimat atât de plastic Oct. Goga: „Poezia lui Iosif Vulcan este ca o băutură reconfortantă în formele ei simpliste însă cu efecte salutare...”. Poezia lui aprindea flăcările mindriei românilor ardeleni, chiar și în epoca de la 1881—1905, în timpul pasivității decretată de către Comitetul Național Român din Transilvania care i-a inspirat versurile:

„Încrede-te în tine române asuprit,
Încrede-te în tine
Căci ai putere în piept
Ai brațe mari și pline
Și poți să stai tot drept,
Puterea ta de viață
Uimit-a pe dușmani...”

Poemele: „Geniul Națiunii”, „Zimbrul lui Dragoș”, „Gorunul lui Horia” și „Orfana Crișului”, spun însă mai mult.

După moartea lui Simion Bărnuțiu se închină memoriei acestuia și salută satul său de naștere:

„Ești mică Bocșa, dar la tine
Românii vin să ți se închine
Căci ai un farmec înalt și sfânt
Bărnuțiu în leagăn și mormânt...”

Poezia „La Unirea Principatelor”, „Dorul de sat”, l-au copleșit ca și pe Goga și Coșbuc.

Iosif Vulcan a scris, de asemenea, nuvele, romane și piese de teatru. În romanul „Ranele Națiunii” repugnă pe toți renegații. Iar la Teatrul Național din București i s-a jucat, în prezența lui piesa „Ștefan Vodă cel tânăr”.

De remarcat, de asemenea că chiar în primul număr al revistei „Familia”, Vulcan l-a publicat pe Ioan Eliade Rădulescu și portretul lui.

La 1 oct. 1877 a lansat apelul de ajutorare a soldaților răniți în războiul pentru independență. Deși colectele erau interzise, Iosif Vulcan, îndruma să se trimită ajutoarele din Ardeal pe numele lui Dimitrie Ghica la București și al doamnei Judita Măcelariu, la Sibiu.

În scopul înființării Societății pentru Fondul de teatru românesc în Ardeal, s-au făcut apeluri peste apeluri așa că la 22 august 1905, cu prilejul adunării genera-

le a „Astreii”, la Sibiu s-a inaugurat scena teatrului, când Vulcan recomanda ca în teatru să se prezinte o limbă românească corectă, mai ales că „spre norocire ne-am trezit din visul ameteții latinizatoare...” și s-a declarat mulțumit că „a făcut tuturor toate după Sfânta Scriptură”. Comediile lui ca de pildă „Ruga de la Chișău” au fost jucate ca și ale lui Vasile Alecsandri.

Ceea ce a fost foarte important pentru viața lui Iosif Vulcan și pentru literatura noastră, a fost lansarea și „botezul” lui Eminescu în „Familia”, publicându-i primele poezii: „De-ași avea”, „O călătorie în zori”, „Din străinătate”, „La Bucovina”, „Ce-ți doresc eu ție România...”

„Imi aduc aminte — scria ulterior Iosif Vulcan —, cum într-o dimineață de februarie 1866, primii o scrisoare din Cernăuți în care un tânăr, după cum scria de 16 ani, îmi trimitea niște încercări literare. Era tânărul Mihai Eminovici care mă frapau și deschisei cu plăcere coloanele foii mele noului talent și viitorului mare poet. L-am românizat și l-am introdus în literatură cu numele Eminescu. Astfel botezul literar al lui Eminescu s-a făcut în revista „Familia”. Dinsul n-a protestat ci l-a adoptat. I-am trimis un onorariu modest și poetul mi-a răspuns că acesta a fost primul onorariu și primit chiar din Oradea...”

Mai tirziu Iosif Vulcan l-a cunoscut personal pe Eminescu la București. În 1883 revăzându-l în salonul literar al lui Titu Maiorescu l-a încântat când și-a citit câteva poezii ca „Pe lângă plopii fără soț”, „Cînd amintirea”, ș.a.

Moartea tristă și timpurie dispariției a poetului la 17 iunie 1889 l-a întristat și a scris în „Familia”: „...Eminescu a murit! El a fost un luceafăr al poeziei românești. Un poet care a trăit și a murit în mizerie. Un poet care spinteca norii cu gândul și găsea dincolo de stele forme noi pentru cugetarea românească...”

Nicolae D. Găvozdea

(Continuare în pag. a 3-a)

Bogdan Petriceicu Hașdeu

La 25 august 1982 s-au împlinit 75 de ani de la moartea ilustrului cărturar B. P. Hașdeu, personalitate singulară în cultura noastră națională și chiar în cea universală.

Născut la Cristinești, ținutul Hotinului, la 26 februarie 1838, într-o familie cu o veche tradiție cărturărească, înzestrat cu o memorie fenomenală, după absolvirea studiilor la Chișinău și Harchov (Facultatea de drept), Hașdeu, tânărul enciclopedist, înzestrat cu multiple însușiri, se stabilește mai întâi la Iași (1857), iar după cîțiva ani la București, impunându-se în scurt timp printr-o rară erudiție, fiind unul dintre fondatorii culturii noastre moderne.

În acele momente hotărîtoare ale națiunii, Hașdeu se înscrie cu toată convingerea în lupta pentru unirea Moldovei cu Țara Românească, în acest scop fondind la sfîrșitul anului 1858 ziarul unionist „România”, iar după aceea va milita cu aceeași ardore, în vederea desăvîrșirii unității statale, deziderat susținut fără reticențe încă din 1867 odată cu instaurarea dualismului în Transilvania. De altminteri, problema națională l-a preocupat în cel mai înalt grad, așa încît pentru clarificarea sa, a întreprins mai multe călătorii de studii în Transilvania, care au avut ca obiectiv atît cunoașterea realităților românești de aici, cît și de a stabili legături cu conducătorii români de dincoace.

În calitate de publicist s-a impus ca un democrat consecvent, sprijinind la 1864 improprietărea țaranilor, combătînd cu vehemență

cosmopolitismul, ciocoismul și conservatorismul, situîndu-se în permanență de partea forțelor progresiste. După ce fondase numeroase periodice („România”, „Aghiută”, „Satyrul”, „Traian”, „Columna lui Traian”), Hașdeu renunță la gazetărie în favoarea

preocupărilor științifice, puse, de asemenea, în slujba propășirii neamului.

Datorită eforturilor sale îndreptate în domeniul istoriei pune în circulație numeroase date inedite, culese cu multă trudă în arhivele din țară și de peste hotare, imprimînd direcții noi în istoriografia românească, așa după cum reies din lucrările sale: Ioan Vodă

cel Cumplit, Istoria critică a românilor, Istoria toleranței religioase în România, precum și-n volumele de documente Arhiva istorică a României, continuînd activitatea lui N. Bălcescu și M. Kogălniceanu.

În numele probității științifice, savantul combate curentul latinist, exagerat, care ne făcea de servicii, subliniind însemnătatea civilizației și spiritualității dacice în istoria devenirii noastre. Demonstrarea continuității cu argumente științifice a fost principala latură a activității sale.

Cercetările sale filologice (a predat la Universitate cursul de filologie comparată) concretizate în operele *Fragmente pentru istoria limbii române*, *Cuvinte den bătrîni*, *Din istoria limbii române*, *Etymologicum Magnum Romaniae* au rămas lucrări de referință în specialitate, deși unele dintre tezele sale sînt astăzi depășite.

Concomitent cu activitatea științifică a continuat și pe cea literară, istoria fiind folosită ca sursă de inspirație. Din tot ce a scris (versuri, nuvele, dramaturgie) a rămas pentru posteritate cu Răzvan și Vidra, una dintre cele mai bune drame romantice românești.

Ca o consecință a meritelor sale, la 1876 e numit Director al Arhivelor Statului, post ce-l deține pînă în anul 1900, iar în 1877 este ales membru al Academiei Române. În același timp a fost membru al mai multor academii și societăți de lingvistică de peste hotare.

Se stînge la 25 august 1907, lăsînd în urma sa o operă uriașă, originală, care a îmbogățit tezaurul culturii naționale.

Mihai Solronie

„Crucci Tale ne închinăm Hristoase...”

(Continuare din pag. 1)

b) Că cinstita cruce i-a servit Mîntuitorului Hristos drept unealtă sau armă de biruință, drept altar de jertfă bineplăcută și bineprimită de Dumnezeu, drept instrument de salvare a neamului omenesc, ne-o învață deslușit Pavel cel mult luminat de Sf. Duh. El scrie limpede: „A dezbrăcat (de putere) domniile și stăpînitile (drăcime) și le-a lăsat de ocară înaintea lumii după ce a ieșit biruitor asupra lor prin cruce” (Col. 2, 15).

Să ținem seamă că Pavel scrie clar „biruitor prin cruce”. Cei biruiți sînt Satana și ortacii lui. Astfel, crucea trebuie s-o urască cei învinși prin ea, dracii nu creștinii! Cine urgisește crucea face bucurie celui rău! Dacă nu mai rău.

c) La Efeseni 2, 16 stă scris așa: „Și a împăcat pe cei doi cu Dumnezeu, într-un singur trup, prin cruce, prin care a nimicit vrăjmășia.” Cei doi sînt păgînul și evreul.

Un trup este Biserica creștină. Din acest text se vede încă o dată că unealta cu care Hristos-Domnul a împăcat pe om cu Dumnezeu și pe cei doi întreolaltă a fost crucea ce nicidecît nu trebuie lepădată din partea unui adevărat creștin.

Acest adevăr sub altă formă îl găsim exprimat și în versetul Col. 2, 14 unde citim: „Zapisul (polița) care stătea împotriva noastră și ne era potrivit cu poruncile lui, l-a șters și l-a nimicit pironindu-l pe cruce.”

Iată din nou ni se arată că piedecile mîntuirii au fost înlăturate prin cruce.

Pentru orice creștin cu judecata sănătoasă, este de netăgăduit că: Lemnul pe care s-a suit Satana

ne-a adus nefericire. Lemnul pe care s-a înălțat Hristos ne-a dobîndit fericirea veșnică.

Lemnul din paradis ne-a rănit. Lemnul de pe Golgota ne-a tămăduit.

Pe lemnul cel vechi a învins vrăjmasul. Pe lemnul cel nou a biruit Mîntuitorul. Cel din început a rodit amărăciune, cel de pe urmă a rodit mîngîiere multă. Acela de demult a fost aducător de blestem, acesta de acum este aducător de binecuvîntare. Temei mare și pricină tare avem ca să cîntăm: „Crucci Tale ne închinăm Hristoase...”

În cereasca Lui propovădanie Hristos, Domnul nostru, a pomenit adeseori atît despre crucea Sa, crucea Domnului, cît și despre crucea mea, a omului. Pe a Sa El a purtat-o cu dragoste și cu răbdare neștirbită. Crucea omului El me-a poruncit cu apăs s-o purtăm fiecare dintre ucenicii Săi în fiecare zi. „Apoi le spunea tuturor: de vrea cineva să mă urmeze, să renunțe la sine însuși, să-și ia crucea zi de zi și să mă însoțească” (Luca 9, 23). „Cine nu-și duce crucea și nu mă urmează nu poate fi ucenicul Meu” (Luca 14, 27).

Crucea de fiecare zi a omului este greutatea luptei contra ispitelor ce ne vin de la poftele noastre cele rele, ce ne vin de la diavolul și de la prietenii cei păcătoși. Crucea omului este povara înfrînării, a cumpătării, a renunțării la toate relele ce ne împresoară și ne asaltează. Dar să nu descurajăm. Imitînd pe Pavel în stăruitoare rugăciune, vom reuși și noi să ne mîndrim întru Domnul: „Toate le pot prin Acela care-mi dă putere” (Filipeni 4, 13).

„Să stăm bine, să stăm cu frică...!”

Între altele, ni se pun adesea din partea unor credincioși întrebări legate de participarea la sf. slujbe, de momentul în care un credincios trebuie să meargă la biserică, de felul cum trebuie să se îmbrace, să se pregătească sufletește, cum trebuie să stea în timpul slujbei și altele asemenea acestora.

Desigur că astfel de întrebări izvorăsc din constatarea că, în unele părți, unii credincioși vin la biserică la voia întîmplării, că în unele biserici este prea multă mișcare, că în biserică se mai întră și în veșminte nu todeauna corespunzătoare, ceea ce derutează și adesea tulbură pe credincioșii care știu că și în biserică, ca oriunde, și mai ales în biserică sînt anumite rînduiri îndătinate din moși-strămoși, care trebuie respectate.

În legătură cu cele de mai sus, de la început arătăm că prima din cele nouă porunci bisericesti ne povătuiește „să ascultăm cu evlavie Sf. Liturghie în fiecare Duminică și sărbătoare”. Pentru orice fiu al Bisericii mersul la Sf. Liturghie, la biserică deci, este o îndatorire elementară.

Desigur că Biserica a poruncit acest lucru știind că în rugăciune colectivă, la sf. biserică, ne putem zidi sufletește mai vîdit ca oriunde, ceea ce mulți dintre noi simțim nu o dată. Și pe drept cuvînt, pentru că la sf. biserică, în rugăciune comună, întocmai ca carbunii — cum bine s-a spus — ne incingem unul de la altul, ne încălzim sufletește, ne înălțăm, ne simțim parcă mai ușurați, mai gata să iertăm celor ce ne greșesc, mai buni. Tocmai de aceea Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărît revenirea la vechile rînduiri ca în toate bisericile răspunsurile la Sf. Liturghie să fie date în comun de toți credincioșii, Crezul să fie rostit cu voce tare de toți credincioșii, cu alte cuvinte participarea credincioșilor la sf. slujbe să fie cît mai activă.

Pe de altă parte, la biserică, în cadrul Sf. Liturghii, retrăim aievea toată lucrarea mîntuitoare

a Fiului lui Dumnezeu întrupat, propovădura, jertfa și învierea Sa, trăind o mai vîdită întîlnire a lui Dumnezeu și a omului, în care Dumnezeu vine întru întîmpinarea omului la întîlnirea pe care Dumnezeu însuși i-a hotărît-o” (cf. Pr. Petre Viștielescu: Liturghierul explicat, București, 1972, p. 145).

Tocmai de aceea, nu numai preotul, care încă din ajun are canon special de pregătire pentru ca la Sf. Liturghie să aibă o cit mai înaltă trăire lăuntrică, ci și credincioșii sînt îndatorați la o minimă pregătire lăuntrică înainte de a pleca la Sf. Liturghie, pregătire care însă trebuie să fie profundă, susținută, atunci cînd dorim să ne spovedim și să ne împărtășim. Aceasta înseamnă că trebuie să ne examinăm conștiința noastră morală, să ne ținem în frîu pornirile noastre spre rău, să ne împăcăm cu cei cu care sîntem eventual învrăjbiți etc. Mîntuitorul însuși ne îndeamnă la acest lucru cînd zice: „De-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo înaintea altarului și mergi de te împăca cu fratele tău și atunci venind adu darul tău” (Matei 5, 23—24), sau: „Cînd stați de vă rugați iertați orice aveți asupra cuiva, ca și Tatăl vostru cel din ceruri să vă ierte greșelile voastre” (Marcu 11, 25). Pe lângă acestea, este cit se poate de bine ca și credincioșii să meargă fără să mîncească la Sf. Liturghie, cum de altfel se respectă în foarte multe parohii.

Mersul la biserică, participarea la Sf. Liturghie ne îndatorează desigur să ne îngrijim și de trup, de curățenia lui, de înveșmîntarea lui potrivit cu demnitatea locului la care ne ducem. Dacă înaintea unui demnitar lumesc nu ne prezentăm oricum, cu atît mai mult cînd stăm în fața lui Dumnezeu, în sfîntul Lui lăcaș de închinare. Ne vom duce deci la

Arhid. Gh. Papuc

(Continuare în pag. a 3-a)

Smerenia — temelie a vieții creștine

Smerenia este una din virtuțile creștine de primă însemnătate în arătarea în lume a chipului de viață creștinească al urmașilor Mântuitorului Iisus Hristos. Desfășurându-și viața sub povăța ei, „creștinul recunoaște că toate darurile și însușirile sale bune le-a primit de la Dumnezeu și de aceea nu se mîntuiește cu ele”.

Așa stînd lucrul, credinciosul creștin, cucerit de virtutea smereniei, înțelege ușor cuvintele Sfintei Scripturi, care zic: „Ce ai care n-ai luat, iar dacă ai luat, ce te lauzi ca și cînd n-ai fi luat?” (I Cor. 4, 7).

Dar bine știm că firea noastră este legată și de unele slăbiciuni pe care, tot prin puterea Duhului Smerit, se cade să ni le recunoaștem cu toată sinceritatea, ca în acest fel să putem întreprinde pași pe calea desăvîrșirii noastre în cele ale vieții creștine.

Smerenia creștină ne vine în ajutor și în a privi după dreptate, fără pic de invidie, viața bună și faptele alese ale aproapelui nostru, adică să recunoaștem, fără părtinire, tot ce acesta are bun și folositor vieții sale și aceleia a semenilor săi. Fi-rește, și semenul nostru nu este scutit de unele slăbiciuni, ca oricare om; dar duhul smereniei ne ajută să nu le judecăm pe acestea mai în umbră decît sînt ele în realitate, să nu le condamnăm cu

patimă, ci cu creștinească îngăduință, găsind rostul îndreptării lor.

Virtutea smereniei se înfiripează în noi și apoi lucrează în noi, desăvîrșindu-ne treptat în ființa noastră prin harul lui Dumnezeu. Ea sîrguiește apoi spre întărirea credinței în Dumnezeu, sporind puterea rugăciunilor de pocăință și făptuirea binelui. Mîntuitorul Iisus Hristos ne face îndemna spre deprinderea și întărirea neîncetată a tuturor virtuților. Dar cînd se oprește asupra smereniei, El ni se dă pe Sine însuși drept cel mai desăvîrșit chip de smerenie, zicînd: „Învățați de la Mine că sînt blînd și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre” (Matei 11, 29). Cu adevărat, Mîntuitorul Hristos s-a smerit pe Sine, luînd chipul nostru. Dar tocmai prin aceasta El s-a înălțat mai presus de oricine dintre oameni și „șade de-a dreapta Tatălui” Său, în ceruri.

Să stăruim cu rugăciuni întru smerenie, să prețuim deci după dreptate faptele semenilor noștri, să ne ferim de laudă deșartă, să vădăm dragoste nefățarnică înfăptuirea binelui, dreptății și păcii, ca prin acestea, ca și prin toate faptele asemenea acestora, să întărim în viața noastră smerenia adevărată, care stă la temelie altor virtuți creștine.

Pr. prof. D. Călugăr

„Să stăm bine, să stăm cu frică...!”

(Continuare din pag. a 2-a)

biserică îmbrăcați nu sumar, nici luxos, nici murdari, ci cu haine curate, sobre, decente, potrivite buncuvinței. Aceasta pentru că așa se cuvine „casei lui Dumnezeu”, iar pe de altă parte pentru a nu tulbura cu nimic liniștea sufletească a semenilor noștri. „Prin îmbrăcăminte — spunea încă în sec. VI d.Hr. Sf. Doroteu de Gaza — putem să trezim sau învidia semenilor sau să ducem în ispită”, observație cit se poate de îndreptățită atunci cînd îmbrăcămîntea noastră este luxoasă sau sumară.

Există bunul obicei, el fiind vădit în multe dintre parohiile sătești, cum este de pildă Mărginimea Sibiului, ca credincioșii noștri să meargă la biserică îmbrăcați în minunatele noastre costume populare. Într-o Duminică din una din iernile trecute, cînd și ciobanii mai stau pe acasă, am sîrjit în biserică mare din Poiana Sibiului, simțindu-ne ca într-o tindă a raiului în biserică plină de credincioși îmbrăcați toți, bărbații și femeile, în neîntrecutele costume săliștenești. M-am nimerit de asemenea, la vremea prînzului, Duminică la parohia Șugag, pe valea Sebeșului, cînd din biserică mi se părea că se revarsă Feți-Frumoși și Ilene Cosinzene, atît de bine îi stă românului în straietele sale străbune.

O altă întrebare se referă la timpul cînd trebuie mers la sf. biserica.

Este bine, desigur, ca la sf. biserică să mergem de la început, de la utrenie, care, prin rugăciunile și cîntările sale, ne pregătește sufletește spre a intra în Sf. Liturghie. Dacă îndatoriri diverse ne rețin, firesc este ca să mergem atunci cînd clopotul trage de Sf. Liturghie și să rămînem pînă la terminarea ei, cu atît mai mult cu cît îndrumările mai noi sînt ca pomenirile să se facă numai la Sf. Proscomidie, cum este și firesc de altfel, nu și la ecte-

nia întreită și, adesea, și la ieșirea cu Sf. Daruri, astfel ca Sf. Liturghie să nu fie frîntă și să se poată termina în cel mult două ore, cu predică cu tot.

Subliniem însă că mersul la biserică este cu adevărat folos numai atunci cînd sîntem în sf. lăcaș cel puțin înainte de citirea Apostolului și Sf. Evanghelii și rămînem pînă după prefacerea Sf. Daruri în Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, adică pînă la Axion. De aceea Sf. Ioan Gură de Aur seamănă pe cei ce nu vin la timp și pleacă înainte de vreme de la Sf. Liturghie cu luda vînzătorului care, pentru a-și împlini gîndul trădării, a părăsit pe Mîntuitorul înainte de sfîrșitul Cînei celei de taină. Așa se face că în vechime „cei ce părăseau sf. lăcaș înainte de terminarea Sf. Liturghii erau pedepsiți cu afurisenia sau excomunicarea, adică îndepărtarea din rîndul credincioșilor” (cf. Învățătura de credință creștină ortodoxă, București 1952, p. 282).

O ultimă întrebare la care am dori să răspundem în aceste fugare rînduri se referă la modul în care trebuie să stăm în sf. biserică. În această privință o primă lecție ne dă tot Mîntuitorul Iisus Hristos prin Parabola vameșului și a fariseului. Adică, la biserică nu venim cu gînduri și cu tinută trufașă, ca fariseul, ci cu inimă zdrobită, cu cîință și dorință de îndreptare, ca vameșul. Avînd deci o tinută smerită dar demnă, după ce ne închinăm la icoana de la tetrapod ne așezăm cu grijă și în liniște la locul în care stăm de obicei în sf. biserică. Intrat în biserică, ne învățăm Învățătura de credință creștină ortodoxă amintită, la p. 283, „nu umbla și nu te mișca fără rost, ci rămîi în liniște la locul ce ți l-ai ales dintru început... Păstrează tot timpul, în tinută și înfățișare la trupească, cuvînta și evlavie pe care trebuie să le avem în fața Împăratului tuturor.

Nu sta tolănit sau alene în strană, ci drept... Nu vorbi, nu rîde, nu-ți roti ochii împrejur ca să vezi cine a mai intrat sau cine iese sau ce face vecinul de lîngă tine, ci urmărește cu băgare de seamă rînduiala slujbei, luînd parte la cîntările Sf. Liturghii”.

Desigur că o asemenea rînduială trebuie respectată în primul rînd în sf. altar, pentru ca sfinții sau sfinții slujitori să nu fie tulburați cu nimic de la cutremurătoarea lucrare ce au de săvîrșit, cîntărețul bisericesc, crîsnicul, epitropii etc. fiind îndatorăți și ei să stea la locul lor, fără a umbla prea mult prin biserică tulburînd asistența, cum din păcate se mai întîmplă pe ici pe colo.

De altfel asupra acestor îndatoriri ne atenționează chiar o seamă de expresii pe care le auzim rostindu-se în timpul Sf. Liturghii, începînd cu primele cuvinte ale Sf. Liturghii: „Cu pace Domnului să ne rugăm” și continuînd cu: „Înțelepciune, drepti”, „Cu înțelepciune să luăm aminte”, „Sus să avem inimile” ș.a. La atenție specială însă ne cheamă cuvintele rostite de preot sau diacon: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte Sfînta Jertă cu pace a o aduce!”, care ne pregătesc pentru cel mai solemn sau important act din Sf. Liturghie: prefacerea Sf. Daruri, momentul culminant al Sf. Liturghii, ce trebuie întîmpinat cu minte trează și emoție sfîntă.

Luînd seama și la aceste cîteva gînduri, slujitori și credincioși deopotrivă nu vom merge „la biserică spre judecată sau spre osîndă — cum ne încredințează Sf. Ioan Gură de Aur — ci spre înțelepciune, spre dragoste, spre virtute, spre împăcarea cu Dumnezeu, spre pace tracică, spre primirea a nenumărate bunătăți, ca să ne sfințim pe noi înșine și să zidim și pe aproapele nostru”.

Iosif Vulcan...

(Continuare din pag. a 2-a)

ful Român”, „Universul” din București.

Octavian Goga, reprezentantul Soc. de lectură „Petru Maior” și al revistei „Lucașăru” din Budapesta, omagîindu-l, încheia: „Bătrîne maiestre, lumea te admiră, noi ucenicii te iubim...”. Iar tinerimea din Paris, i-a oferit un album cu o colecție de compoziții muzicale de G. Enescu care se afla student la Conservatorul din Paris.

O, dar ce frumoasă și entuziasmată primire le-a făcut Iosif Vulcan memorandiștilor I. Coroianu, Vasile Lucaci, dr. Ioan Rațiu la trecerea lor prin gara Ora-

dea la 1894, încît mulțimea a luat cu asalt peronul gării.

La o conferință ținută în 1925 la teatrul din Oradea, Octavian Goga a avut toată atenția față de văduva lui Iosif Vulcan, Aurelia, care mai trăise după el aproape 20 de ani și a accentuat o dată în plus personalitatea întemeietorului revistei „Familia” care apare astăzi în condiții ireproșabile sub conducerea poetului Al. Andrițoiu — și a omului de cultură a vremii, totodată un mare animator și pasionat îndrumător, activitate ce s-a răsfrînt asupra întregii Transilvanii.

În fața acestei mărețe comemorări ne înclinăm și noi frunțile, cum a făcut întotdeauna „Telegraful Român”. Iar cei care vor veni după noi, o vor face-o la 100 de ani de la moarte.

Importanța meditației în viața religioasă-morală

Desigur, cunoaștem cu toți cuvîntul *meditație* încă de pe cînd eram pe băncile școlii, ceea ce nu înseamnă că sîntem lămurii deplin și asupra sensurilor lui, care sînt multiple. În primul rînd, meditație înseamnă activitatea intelectuală prin care omul se gîndește, cugetă, își concentrează atenția asupra unei probleme, asupra unei datorii pe care o are de îndeplinit, asupra unui lucru pe care vrea să-l facă, asupra consecințelor posibile pe care le poate avea acțiunea pe care a făcut-o sau are de gînd să o facă. În scurt, a medita înseamnă a te gîndi intens și cu interes la ceva ce vrei să întreprinzi sau să cunoști, sau a căuta prin gîndire soluția unei probleme care te preocupă. Dictionarul limbii române moderne (ediția 1958) dă următoarele sensuri acestui cuvînt: 1. A cugeta adînc asupra unui lucru; 2. A examina ceva din toate punctele de vedere; 3. A studia, a plînuși, iar pentru substantivul meditație dă următoarele sinonime: meditare, reflectare, cugetare adîncă.

Desigur, în limbajul teologic cei doi termeni au cu precădere un înțeles religios-moral. Astfel, meditație înseamnă timp de reculegere și de examinare a conștiinței, prin prisma împlinirii sau neîmplinirii vocii lui Dumnezeu; la fel meditație înseamnă și un anumit gen de cuvîntare bisericească, de extindere mai redusă, în care predicatorul se concentrează asupra unei idei pe care o adîncește, pentru ca să desprindă anumite concluzii practice, care pot fi transpuse în viața credincioșilor.

În același înțeles religios-moral, a medita înseamnă a-ți concentra atenția și a te gîndi, în primul rînd, la calitatea ta de creatură a lui Dumnezeu și la relația dintre tine și Dumnezeu. A medita în acest sens, înseamnă a recunoaște că Dumnezeu este ființa supremă, izvorul întregii existențe, iar noi oamenii sîntem cea mai aleasă creatură a Lui, fiii Săi, care sîntem chemați la o viață supranaturală, la care nu putem ajunge decît dacă stăm în permanentă legătură cu El. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi — cum spune psalmistul — să dai răspuns la întrebarea: „Cine e Dumnezeu mare ca Dumnezeu nostru?”; a recunoaște că Tatăl este creatorul tuturor celor văzute și nevăzute, Fiul este Mîntuitorul lumii, iar Duhul Sfînt este sfințitorul oamenilor și al lumii prin harul Său, pe care-l revarsă peste întreaga creatură. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi mereu și a fi preocupat mereu de destinul tău ca ființă creată și dependentă de Dumnezeu, care trebuie să trăiești după dreptarul descoperit de El, căci după obșteasca înviere și judecată, vei fi sortit să mergi, după cum ți-ai trăit viața pămîntească, în fericirea sau în osînda veșnică. A medita în acest sens, înseamnă a te gîndi la marea operă de răscumpărare prin Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, care din marea Sa dragoste pentru noi, a suferit patimile și moartea.

În înțeles moral, meditația este cugetarea care are ca obiect propriile tale fapte — sau și ale altora — fie înainte de a le face, fie după ce le-ai făcut, pentru a le judeca sau aprecia din punct de vedere moral dacă trebuie sau nu să le faci, dacă acestea sînt bune sau sînt rele, de asemenea, dacă urmările acestora au fost bune sau rele. Astfel, a medita în înțeles moral înseamnă a face o analiză a propriilor tale gînduri și fapte în primul rînd și a le aprecia valoarea lor morală prin prisma celor trei criterii ale moralității: obiectul, scopul și împrejurările fetei.

Plecînd de la unele texte din Sfînta Scriptură, precum: „Mă gîndesc adînc la poruncile Tale și cărările Tale le am sub ochi” (Ps. 118, 5), sau: „Voi cugeta adînc la rînduiele Tale...” (Ps. 118, 66, 97), unii Sf. Părinți consideră meditația ca un mijloc necesar în vederea îndreptării, înșănătoșirii și îmbunătățirii morale a creștinismului, dacă acesta își supune gîndurile și faptele unei serioase analize, spre a afla dacă acestea au fost în conformitate sau împotriva vocii lui Dumnezeu, exprimate în legea morală.

Desigur, dacă subiecții meditației pot fi diferiți după fire, structură sufletească, cultură, viață interioară, nefiind înclinați toți în aceeași măsură spre meditație, obiectul meditației creștinismului, deși foarte variat ca temă, rămîne același pentru toți, dar alegerea lui este personală și preferențială. Pentru toți creștinii însă, în rîndul întii, obiect de meditație trebuie să fie *iubirea lui Dumnezeu* pentru om și pentru lume, căci: „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încît pe Unul-Născut, Fiul Său, l-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3, 16).

Un alt subiect al meditației trebuie să fie *bucuria lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește*, deci pentru orice păcătos care se convertește, asemenea fiului risipitor din parabolă, care recunoscîndu-și greșala față de tatăl său, și-a venit întru sine, hotărîndu-se să se întorcă pe calea cea dreaptă, zicîndu-și: „Scula-mă-voi și mă voi duce la tatăl meu și-i voi zice: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sînt vrednic a mă numi fiul tău; primește-mă ca pe una din slugile tale” (Luca 15, 18—19).

Dar nici un obiect al meditației nu e mai sublim decît *viața și faptele Mîntuitorului nostru Iisus Hristos*, care — cum spune cîntarea: „Unule Născut, Fiule...” — a binevoit să primească, pentru mîntuirea noastră, întruparea din Sfînta Fecioară Maria, să pătimească și să-și dea viața pentru noi, dîndu-ne nouă celor cu care prin întrupare a devenit frate, cea mai măreață pildă de dragoste, căci: „Mai mare dragoste decît aceasta nimenea nu poate să aibă, decît să-și pună viața sa pentru prietenii săi” (Ioan 15, 13). La fel, obiect al meditației noastre ar trebui să fie *iubirea Mîntuitorului față de chinătorii Săi*, căci în timp ce aceștia îl răstigneau, El se ruga pentru ei: „Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac” (Luca 23, 34). Urmarea unei astfel de meditații poate fi străduința creștinului de a-i urma lui Hristos, prin dragostea arătată față de aproapele prin fapte, dusă pînă la jertfelnicie.

Dar, între altele, obiect de meditație trebuie să fie și pilda vieții unui număr nesfîrșit de sfinți, mucenici și martiri, care și-au închinat viața Domnului — iar unii chiar și-au jertfit-o — în opere de milostenie și binefacere în favoarea aproapelui, în apărarea credinței, în înfruntarea păcatelor celor puternici, în jertfirea vieții pentru credința în Hristos. Numele unor sfinți, ca: Sf. Gheorghe, Sf. Dumitru, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Paraschiva și altele, sînt legate de minunate fapte, viața lor oferindu-ne nouă celor de azi pildă vrednică de urmat. Îndemn de a urma pe sfinți ne dă Sf. Apostol Pavel, cel ce a suferit atît pentru Evanghelia lui Hristos, cînd ne face invitația: „Fraților, să-mi fiți mie următori, precum și eu sînt, lui Hristos” (I Cor. 11, 1).

Însuși faptul de a te hotărî să urmezi exemplul unui sau altuia dintre sfinți, deci să-l iei model pentru viața ta, este rezultatul unei adînci meditații, iar după ce ne-am ales exemplul de urmat, aceasta poate produce o adevărată convertire morală în noi.

Concentrîndu-ne atenția și preocuparea asupra unor astfel de obiecte de meditație, care, în fond, toate sînt cuprinse în „legea Domnului” cugetînd adînc asupra lor, vom putea face pași însemnați pe drumul urcușului duhovnicesc al desăvîrșirii morale, asemînîndu-ne astfel omului despre care psalmistul spune că n-a umblat în sfatul necredincioșilor și în adunarea hulitorilor de Dumnezeu, „ci legea Domnului e dorirea lui și la legea Lui cugetă ziua și noaptea” (Ps. 1, 2).

Arhid. prof. I. Zăgrean

Nu trebuie uitat că Iosif Vulcan a fost un produs al Astei culturale cu care s-a identificat. Cu prilejul a 40 de ani de apariție a „Familiei”, „Astra” a sărbătorit acest eveniment la Oradea iar la 6 aprilie 1904 a sărbătorit-o Academia.

La Oradea Societatea corală „Hilaria” a dat un concert la care și-au adus contribuția studenții români de la Academia de drept și s-a jucat piesa „Ruga de la Chisătau”. Aci au participat la aniversarea „Familiei” și un grup de tineri români veniți în mod special de la Paris, Viena, Budapesta, Cernăuți, Cluj, care l-au omagiat pe venerabilul Iosif Vulcan. Același lucru l-au făcut publicații ca „Tribuna” de la Arad, „Gazeta Transilvaniei”, „Telegra-

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI

Din agenda
Prea Fericitului Părinte

IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

— **Duminică, 4 iulie** — P.F. Patriarh Iustin a luat parte la festivitatea instalării Prea Sfințitului Epifanie Norocel în calitate de episcop al Eparhiei Buzăului. Prea Fericirea Sa a fost însoțit de o parte din membrii Sf. Sinod.

— **Joi, 8 iulie** — P.F. Patriarh Iustin a prezidat consfătuirea cu preoții români care aparțin Arhiepiscopiei Ortodoxe Române din Europa centrală și occidentală. La consfătuire au luat parte II. PP. SS. Mitropoliții Antonie al Ardealului, Nestor al Olteniei, Nicolae al Banatului, precum și P.S. Episcop-vicar Adrian Botoșăneanul.

— **Luni, 12 iulie** — P.F. Patriarh Iustin a luat parte la recepția oferită de Federația Comunităților Evreiești din România, la Hotelul Intercontinental din București, cu prilejul celei de a 70-a aniversări a Eminenței Sale Dr. Moses Rosen, Rabinul-șef al Cultului mozaic din țara noastră.

Prea Fericirea Sa a fost însoțit de I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului și P.S. Episcop-vicar Roman Ialomiteanul.

— **Miercuri, 14 iulie** — P.F. Patriarh Iustin, însoțit de P.S. Episcop-vicar Adrian Botoșăneanul, de la Paris, a participat la recepția oferită de Ambasada Franței la București, cu prilejul zilei naționale a acestei țări.

— **Marți, 27 iulie** — P.F. Patriarh Iustin a primit pe Prof. William Brasil, de la Universitatea „Wayne” din Detroit — S.U.A., aflat în vizită în țara noastră, împreună cu soția, la invitația Asociației „România”. A fost de față P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Marți, 3 august** — P.F. Patriarh Iustin a primit pe Neville B. Cryer — director general al Societăților Biblice unite britanice de la Londra. A fost de față I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului.

— **Marți, 17 august** — P.F. Patriarh Iustin a luat parte la dineul oferit de Excelența Sa Domnul I. Vercooteren, ambasadorul Belgiei la București. P.F. Sa a fost însoțit de P.S. Episcop-vicar Vasile Tîrgovișteanul.

— **Vineri, 20 august** — P.F. Patriarh Iustin a primit pe D-l Jean Claude Pauvert, director al Centrului de învățământ superior UNESCO — București, într-o vizită de rămas bun, la încheierea misiunii sale. Domnia sa a prezentat P.F. Sale pe noul director, în persoana D-lui Frantz Eberhard.

— **Sîmbătă, 21 august** — P.F. Patriarh Iustin a participat la Adunarea festivă consacrată celei de a 38-a aniversări a zilei de 23 August, sărbătoarea națională a poporului român.

— **Seara, la orele 20**, P.F. Sa, împreună cu PP. SS. Episcop-vicari Vasile Tîrgovișteanul și Roman Ialomiteanul, a luat parte la recepția oficială oferită cu același prilej, la Palatul din Piața Victoriei din București.

Semănători, seceriș, secerători

(Continuare din pag. 1)

pare că ne-am afla în mijlocul unei mari biserici, în care lucrurile și ființele din jurul nostru oficiază o slujbă mărturisind puterea lui Dumnezeu. Ne aflăm în fața unei teofanii și ne vine să roștim cuvintele psalmistului David: „Cit s-au mărit lucrurile Tale, Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut! Umplutu-s-a pământul de mărirea Ta” (P. 103, 25).

Pentru a afla pe Dumnezeu, pentru a fi în comuniune cu El nu este nevoie să părăsim lumea, să ne îndepărtăm de oameni, care sînt frații noștri, nici să ne retragem într-o viață izolată, ci trebuie să slujim, să aducem în munca și viața noastră dragostea de Dumnezeu și de oameni, să înțelegem chemarea noastră de sacerdoți ai vieții și ai binelui comun.

Acum cînd privim bobul de grîu strîns de pe ogoare, dacă vrem să urmărim istoria lui de cînd a fost semnat sub brazdă și pînă la recoltă, am avea multe de învățat din povestea vieții lui. Mintuitorul a folosit mai multe pîlde în legătură cu aceste lucrări legate de seminat, de secerat și de secerători: Cit de minunată și plină de înțelepciune dumnezeiască este pilda semănătorului, în care sămînța este însuși cuvîntul lui Dumnezeu iar pămîntul sîntem noi oamenii, precum spune și Sf. Apostol Pavel: „voi sînteți ogorul lui Dumnezeu” (I Cor. 3, 9).

Iată cum bobul de grîu este așezat ca într-un mormînt sub glie. Acolo s-a înfrățit cu pămîntul, cu matricea din care va răsări ca o minune. „Omul și doarme și se scoală, noaptea și ziua și sămînța răsare și crește cum nu știe el.

Două mari pagube se pot ivi la seceriș, sau poate chiar trei: Întîi să nu răsără ceea ce s-a semănat,

sau să răsără și să fie mai mari spinii și buruienile decît grîul și în al doilea rînd să lipsească secerătorii la vremea secerișului.

Prima alternativă este aceea de a nu răsări bobul de grîu în fața de primăvară. Dar aceasta se poate întîmpla dacă el n-a putrezit, dacă el n-a murit. Fără jertfa lui nu se maște viața cea nouă.

Pînă nu se desprinde din legătura cămășilor cu care era înfășat nu poate germina. Ce minunată învățătură pentru noi. Pînă nu învățăm să ne dăruim, pînă cînd nu ne deprindem din lanțurile iubirii, exagerate de noi, ale egoismului, nu putem aduce roade în viață. Snopul nostru, la vremea secerișului, este egal, fără rod.

În viziunea creștină în fiecare bob de grîu, ca de altfel în fiecare rod al pămîntului, este o împletire tainică între sudoarea frunții omenești și binecuvîntarea lui Dumnezeu care trimite ploaie la bună vreme și lumina binefăcătoare a soarelui. Pentru aceea credincioșii cînd se apucă de secerat își fac semnul crucii, iar pe căile de grîu, după o datină veche, împletesc crucea din spice.

Să amintim și de o altă pildă a Mintuitorului, din cîmpul holdelor de grîu, care este tot atît de plină de învățături pentru viața noastră. Este pilda neghinelor. Un om a semănat sămînță bună în țarina sa. Dar peste noapte, cînd dormea, a venit vrăjmașul și a semănat neghină.

După un timp venind slugile au văzut neghina printre grîu și au cerut voie să se ducă să smulgă neghina. „El însă le-a zis: Nu ca nu cumva plîvind neghina să smulgeți cu ea și grîul. Lăsați să crească împreună și grîul și neghina, pînă la seceriș. Și la vremea secerișului voi zice seceră-

DIN VIAȚA BISERICESCĂ
ÎN ARHIEPISCOPIA
SIBIULUI

— **Duminică, 22 august 1982**, a avut loc sfințirea bisericii noi din parohia Bogata Olteană, prot. Rupea, biserică zidită din piatră cioplită și îmbrăcată în haina nouă a picturii prin purtarea de grijă a preotului paroh Neacsu Ioan și a vrednicilor credincioși din această parohie, cărora li s-a acordat în numele Consiliului și Comitetului parohial un act de apreciere, iar preotul paroh a fost ridicat la rangul de „iconom stavrofor”.

Slujba de sfințire și Sf. Liturghie au fost oficiate de I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie, care a săvîrșit prin aceasta prima sfințire de biserică în cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, însoțit fiind de la Sibiu de P.C. consilier M. Sămărghitan și diaconi.

Au vorbit cu acest prilej P.C. preot paroh Neacsu Ioan, cuvînt de învățătură rostind la sfîrșitul Sf. Liturghii I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală.

— **Duminică, 29 august 1982**, în cadrul Sfintei Liturghii la Catedrala mitropolitană din Sibiu, I.P.S. Mitropolit Antonie al Ardealului a hirotonit pe tinărul doctorand în Teologie, Suciu Dănuț-Cornel, întru diacon, în momentul de față fiind bursier în orașul Princeton (S.U.A.).

— **În ziua de 30 august 1982**, I.P.S. Mitropolit Antonie a participat la lucrările Sinodului Permanent al Bisericii Ortodoxe Române care s-au ținut în Palatul Patriarhal din București.

— **Duminică, 15 august 1982**, a avut loc resfințirea bisericii din parohia Paloș, prot. Rupea, bise-

rică renovată și restaurată prin purtarea de grijă a preotului paroh Munteanu Ioan și a bunilor credincioși din această parohie.

Din încredințarea I.P.S. Mitropolit Antonie, biserica a fost resfințită de P.S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanul.

DIN VIAȚA BISERICESCĂ
ÎN EPARHIA ORADIEI

— **Sărbătoriri de hram.** — La 15 august 1982, de praznicul Adormirii Maicii Domnului, la toate bisericile din eparhie, care poartă acest hram, sfințele slujbe s-au săvîrșit într-un cadru deosebit de solemn, în prezența unui mare număr de credincioși. P.S. Episcop Vasile, a participat la slujba de la Zalău, unde a omagiat memoria lui Mihai Viteazul, care cu 381 de ani în urmă, în luna august, a reputat o mare victorie asupra dușmanilor tocmai pe aceste meleaguri, la Gurașlău. În cadrul Sf. Liturghii, licențiatul în teologie Ștefan Ioan a fost hirotonit întru preot pentru parohia Drăgești, prot. Beiuș, iar licențiatul în teologie Irel Liviu că diacon pentru Catedrala episcopală.

— **La Mănăstirea Izbuc**, prin grija chiriarhului și din jertfelnicia credincioșilor pelerini, în ultimul timp, s-a introdus iluminatul electric și apă curentă, s-a construit un pod de beton și fier și este în curs de amenajare drumul de acces.

— **Hirotoniri de preoți.** — La data de 12 august 1982, a fost hirotonit întru preot absolventul de seminar Știop Ioan, pentru parohia Chișirid, prot. Oradea, iar la 13 august, absolventul de seminar Șerban Viorel pentru parohia Valea Mare, prot. Oradea.

— **Sințiri de biserică.** — **Duminică, 1 august 1982**, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit slujba de sfințire a bisericii din filia Căpleni, a parohiei Carei, în urma înnoirii și pictării ei, iar în 6 august, de sărbătoarea Schimbării la Față, a sfințit biserica din filia Teleac, a parohiei Saca, prot. Beiuș, în urma lucrărilor de renovare generală din ultimii doi ani. Venerabilul a fost săvîrșită în biserică din matra Saca. La fiecare sf. slujbă, chiriarhul a ținut cite un cuvînt de învățătură.

— **Vizitație canonică.** — În zilele de 7 și 8 august, ierarhul a făcut o vizitație canonică la Mănăstirea Izbuc, prot. Beiuș, studiind la fața locului posibilitățile de îmbunătățire a organizării vieții religioase în acest așezământ. **Duminică, 8 august**, cu un sobor de clerici monahi și de mir, a săvîrșit sf. Liturghie și sf. taină a maslului de obște, ținînd și un cuvînt de învățătură. P.C. Protosinghel Ioanichie Popescu, pentru rodnică și îndelungată activitate în această mănăstire, a fost hirotesit, cu aprobarea Sf. Sinod, întru arhimandrit.

NOUTĂȚI EDITORIALE

Monumente istorice și de artă religioasă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului se intitulează lucrarea apărută recent la Cluj din inițiativa și purtarea de grijă a I.P.S. Arhiepiscop Teofil care a scris prefața lucrării.

Volumul, bogat ilustrat, conține o serie de studii semnate de acad. Șt. Pascu, acad. prof. V. Vătășianu, Dr. Marius Porumb, P.S. Episcop-vicar Iustinian Chira Maramureșanul privind istoricul Arhiepiscopiei, evoluția arhitecturii eclesiastice pe teritoriul Arhiepiscopiei, pictura vechilor biserici. Studii aparte sînt dedicate în acest volum bisericilor de lemn din Țara Maramureșului, Țara Lăpușului, Țara Chioarului, Țara

Năsăudului, ținutul Bistriței, podișul transilvano-someșan, împrejurimile Clujului și a Huedinului. Alte capitole înfățișează arhitectura de zid religioasă din secolele XVIII—XIX, monumentele de artă religioasă din secolul XX și vetrele noi.

Lucrarea de față se înscrie ca o importantă contribuție la cunoașterea vieții bisericesti din Transilvania.

„Semnalăm articolul Prof. Dr. Pompiliu Teodor de la Universitatea din Cluj-Napoca, apărut în revista *Magazin Istoric* (1982, nr. 6, p. 14—17) intitulat: „Andrei Șaguna — om de cultură și acțiune”.

Marele mitropolit este înfățișat aici în astfel de cuvinte: „Om politic și îndrumător cultural, Andrei Șaguna, prin calitatea de înalt ierarh al românilor ortodocși din Transilvania, pe care a ilustrat-o, a fost timp de mai multe decenii o personalitate polarizantă. Împreună cu Simion Bărnuțiu, Avram Iancu, G. Barițiu și alți oameni politici ai generației pașoptiste, cu rol director în mișcarea de emancipare națională, a contribuit la progresul societății românești. Opera lui de organizator al învățămîntului și de luminare a poporului, în spiritul tradițiilor iluminismului, s-a înscris ca un aport prețios la pregătirea condițiilor împlinirii naționale, impuse, în 1918, de necesitatea istorică”.

Este menționată și atenția de care personalitatea lui Șaguna s-a bucurat din partea istoriografiei universale. Istoricul american Keith Hitchins i-a dedicat în 1977 monografia: *Orthodoxy and Nationality: Andrei Șaguna and the Rumanians of Transylvania 1846—1873*, lucrare care a fost semnalată și de foaia noastră la vremea respectivă. (A. J.).

Editura Mitropolia Banatului, a scos de sub teacurile tiparului două cărți: *Arta veche a Banatului* (1981) și *Arta feudală în Țările Române* (1981), sub semnătura Profesorului savant de talie mondială I. D. Ștefănescu și prefațate de I.P.S. Mitropolit Nicolae Corneanu.

A doua carte *Arta feudală în Țările Române* (Pictura murală și icoanele de la origini pînă în secolul al 19-lea) este ultima apariție editorială a lui I. D. Ștefănescu — de la a cărei trecere la cele veșnice s-a împlinit un an (7 12 iulie 1981), avînd 432 de pagini și peste 150 reproduceri alb-negru.

Ambele cărți sînt însoțite de o foarte bogată bibliografie.

*

La Editura Meridiane, în Colecția „Comori de artă din România” 2 apariții notabile: *Arta în epoca lui Vasile Lupu*, sub semnătura a doi valoroși cercetători Ana Dabjanschi și Victor Simion și *Pictura murală în epoca lui Matei Basarab* semnată de Cornelia Pillat.

Prima lucrare nu este numai o simplă trecere în revistă a creației artistice din această epocă, ci o încercare de talmăcire a sensului și semnificațiilor particulare ale actului artistic, precum și locul pe care aceasta îl ocupă în „contextul artei medievale românești”.

A doua lucrare reprezintă o contribuție importantă la valorificarea picturii murale din această epocă, care prin „unitatea stilistică a ansamblurilor de pictură” este considerată cea „mai românească din toate” cum afirma N. Ghika-Budești. Aceste două apariții completează în mod fericit unele lacune încă existente în istoria artei românești.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanul, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Lector Aurel Jivi — redactor adjuncț; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechil Oancea.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresîndu-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.